

Norges vassdrags- og energidirektorat
Konsesjons- og tilsynsavdelinga
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Bergen 15. januar 2007

Høringsuttalelse til søknad om tillatelse til kraftutbygging i Einungstølsåna i Odda kommune

Naturvernforbundet i Hordaland (NVH) viser til mottatt søknad om konsesjon til bygging av Einungstølsåna kraftstasjon, installasjon av generator, installasjon av koplingsanlegg for nett-tilknytning og 22kV forbindelse til eksisterende kraftlinje.

NVH mener det ikke bør bygges vannkraftverk i Einungstølsåna, og at søknaden i det minste bør settes på vent inntil fylkesdelplanen for småkraft er skissert.

Vi vil gjøre oppmerksom på noe vi tror er en liten trykkfeil i biologisk mangfold-rapporten. I kapittelet om vurdering av kvaliteter nevnes fire lokaliteter, der to vurderes å ha stor verdi, og to vurderes å ha middels verdi. I sammenstillingen er dette blitt til *liten til middels* verdi i figuren. I den totale "utregningen" av verdi og omfang i henhold til Statens veivesens veileder ser det likevel ut til å ha blitt riktig vurdering av konsekvens.

Landskap

Einungstølsåna befinner seg i innfallsporten til Valldalen. Her dominerer den landskapet i lia, både over og under tregrensa. Uten elva vil landskapet fortone seg som relativt monotont. Figur 1 nedenfor understreker dette. En nedtapping av Nedre Tvillingtjørn vil i enda større grad forringe naturopplevelsen for fotturister, da dette ikke lar seg skjule.

Inntaket vil ligge ca 4 km fra grensen til Hardangervidda Nasjonalpark og ca 4 km fra Opoassdraget som er vernet i Verneplan I for vassdrag.

Den perioden det er mest trafikk i området, må sies å være juni, juli og august. I forhold til middelvannføring for disse månedene, samt omsøkt minstevannsføring (50L/s), vil det være henholdsvis 36,2, 7,5 og 4,3 % restvannføring. Det sier seg selv at elva vil miste svært mye av sin verdi som blikkfang, spesielt i juli og august.

Vei vil bli anlagt langs rørtraseen, og enkelte steder i slynger. Ut fra det nederste bildet på side 12 i konsesjonssøknaden vil veien overta for elven som dominerende landskapselement. I punkt 2.6.1 er det oppgitt at veien *kan* tilbakeføres til opprinnelig bruk, dette håper NVH blir gjennomført ved en eventuell utbygging.

Friluftsliv

Valldalen er en av de viktigste innfallsportene til den vestlige delen av Hardangervidda nasjonalpark. Foruten fotturisttrafikken inn til turistforeningens hytter på Litlos, Hellevass og Middalen, er området mye brukt til dagsturer til fots og langs veien med bil. Både turister og lokale besøker området.

Røldal idrettslag arrangerer hvert år den såkalte Røldalstrimmen, hvor en bok blir lagt ut på sju ulike geografiske steder i området. I disse bøkene skriver man navnet sitt, og er med på trekning av premier senere på høsten. Dette er en populær aktivitet som trekker til seg stadig flere deltakere, både bygdefolk og tilreisende. Flere ganger har Storavatnet og Kløvsnuten vært med i dette, og mange bruker da Hyttejuvet som utgangspunkt.

Biologisk mangfold

Den biologiske fagrapporten beskriver området rundt Einungstølsåna som uvanlig frodig til å ligge såpass høyt over havet. Selve vannstrengen har kvaliteter ved seg som er verdifulle for artsmangfoldet.

Undersøkelsen av lokalitet nummer 1 konkluderer med at lokaliteten er lokalt viktig – C, og at denne lokaliteten bør få være mest mulig i fred for alle former for inngrep. Ved drastisk reduksjon av vannføring er det grunn til å tro at lokalitetens kvaliteter blir forringet ved en eventuell utbygging.

Figur 1: Parti fra Valldalsdammen.

Lokalitet nummer 2 er kategorisert som svært viktig – A. Her finner vi også den rødlistede lavlandsformen av kvitkurle. En av grunnene for å havne på rødlista er at arten er lite utbredt, har drastiske bestandsreduksjoner og stiller store krav til habitatet. Lokaliteten må derfor ha egenskaper som gjør at orkidèen trives her. Influensområdet må defineres vidt for denne arten, og inngrep må unngås med unntak av noe skogrydding.

Den miljøfaglige rapporten nevner (side 19) at det ved Nedste Tvillingtjørn ikke var noen spesielt krevende plantearter men at denne lokaliteten bør få være i fred for alle former for inngrep. Det bør da eventuelt utarbeides en alternativ trasè ved lokalitet nummer 3, spesielt siden arealet allerede er lite og vegetasjonstypen er sjelden i området (lokalt viktig – C).

Fossekallen forventes å få dårligere vilkår etter en eventuell utbygging. Når en samtidig vet at det foreligger store planer for små kraftverk videre innover i Valldalen, samt nedover til Røldal, må dette tas hensyn til. Eldre utbygginger i området må også nevnes. Hvis alle prosjektene blir realisert, kan en risikere at fossefallbestanden i området blir ytterligere redusert. Er to "hekkedasser" tilstrekkelig for å opprettholde en populasjon? Og hvor skal de ta maten fra dersom vannføringen blir så betydelig redusert på utbyggingsstrekningen?

Villrein som holder til i Hardangerviddas villreinområde har også sitt leveområde innenfor tiltaksområdet, noe som bør veie tungt i vurderingen, da slik fauna er mobil og ikke automatisk lar seg verne innenfor verneområder, og da **fjellområdene i Norge er villreinens eneste naturlige gjenværende leveområder i Europa**. Norge har her et spesielt ansvar og kan ikke forsvare en småkraftutbygging av mot reduksjon av villreinens habitat.

Inngrepet vil være i et område som inngår i alpin sone. Her er det fjellvegetasjon som har lavere resiliens enn andre vegetasjonstyper, noe som ikke nevnes i miljørapporten, og som bør legges vekt på.

INON - inngrepsfrie naturområder i Norge

Det planlagte inngrepet vil redusere områder i alle soner definert som INON (>1, >3 og >5km fra tyngre tekniske inngrep) med henholdsvis 1 km², 2 km² og 2 km². En reduksjon i denne størrelsesorden er sjeldent stor. Ikke mange andre små kraftverk forbruker så mye villmarkspreget natur, og dette må vektlegges i avgjørelsen. Forøvrig merker NVH seg at mengde reduksjon avviker i konsekvenssoknaden og den miljøfaglige rapporten. Dette er uheldig, og skaper forvirring.

Dersom man inkluderer planene for resten av Valldalen vil man forskyve avstanden fra tyngre tekniske installasjoner (som definert av Direktoratet for naturforvaltning) tilsvarende lengde som rørgatene, i et belte rundt hele Valldalsvatnet. Dette er forhold som ikke under noen omstendighet kan ignoreres. Se kartet i figur 2.

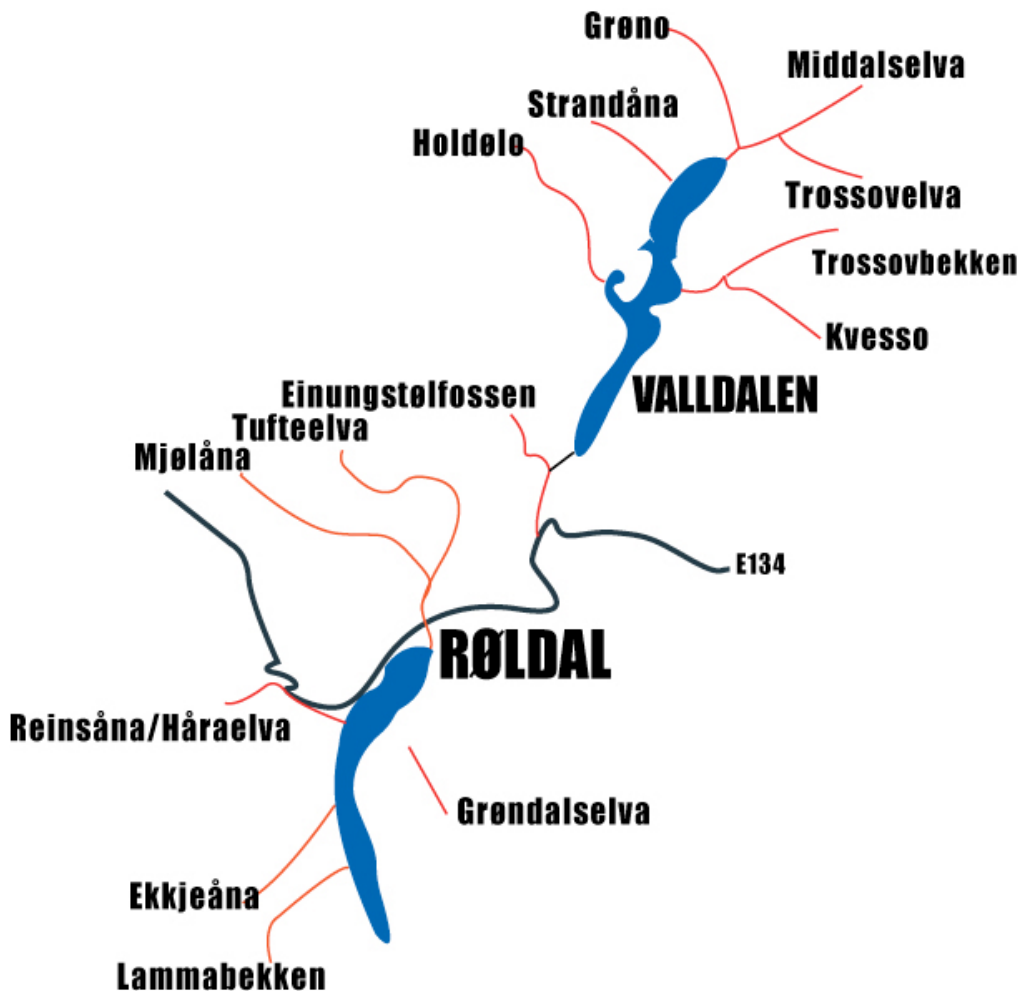
Rørgate og reguleringer

Inntaket er oppgitt å være på kote 883. Nedste Tvillingtjørn er oppgitt å ha et vannspeil liggende på kote 885 (Norgesglasset, Statens kartverk). Ut fra opplysningene på side 11 i konsesjonssøknaden er terskelen oppgitt å være ca 2 meter høy. Vannstanden i Nedste Tvillingtjørn forutsettes å variere med en meter ettersom tilløpet varierer. Er en meters vannstandsvariasjon naturlig for dette vannet? I motsatt fall vil vannet fungere som et magasin, og således være i konflikt med den normale oppfatningen av et småkraftverk uten reguleringer og store naturinngrep. Det blir framhevet at ingen *ordinære* reguleringsmagasin skal etableres, men et vann med menneskeskapt vannstandsvariasjoner må utvilsomt kunne kalles regulert.

Rørdiameter oppgitt av utbygger å være 900 mm, noe som avviker fra rørdiameter oppgitt i miljørapporten (800 mm).

Rørgaten vil bli delvis lagt ned i bakken, og resten vil bli overfylt. Dette vil føre til at rørgaten blir synlig i terrenget, som en forhøyning (s. 13). I søknaden nevnes det at tilbakeføring av masser og eventuell tilsåing og -plantning vil kunne lege landskapssår (s. 24) og at rørgaten

etter hvert vil revegeteres (s. 27) mens dette ikke nevnes i miljørapporten, der det derimot (for øvrig også nevnt i søknad) er anbefalt at det ikke bør sås til med fremmede frø. Ifølge NVE Rapport 16 2007 kan det ta flere tiår før vegetasjon langs rørtraseer har oppnådd tilstanden den opprinnelig hadde. Dette inngrepet er i tillegg i sårbar fjellvegetasjon der rørtraseen går gjennom kalkkrevende lokalt viktig vegetasjon.

Figur 2: Kartet viser planlagte prosjekter i området. Ekkjeåna/Lammabekken er under bygging, Reinsåna blir ført over til Øvre Sandvatnet, og Grøndalselva, Tufteelva, Mjølåna samt Einungstølsfossen er under konsesjonsbehandling. Fem av prosjektene inne i Valldalen er det gitt melding om; Holdølo, Strandåna, Grøndalselva, Middalselva og Trossovelva. Trossobekken er i utredningsfasen.

Vent på fylkesvise planer

Fylkesvise planer for småkraftverk er rett rundt hjørnet, med høringfrist for planprogram i dag, 15. januar. Røldal er definert som et underområde.

Området oppstrøms Einungsstølsåna har ingen tekniske inngrep fra før. Et inngrep i Einungsstølsåna med elektrisk tilkøpling vil gjøre det lettere å tillate utbygging i området senere fordi det reduserer verdien i området. Inntil fylkesvise planer for småkraftverk foreligger bør dette området spares slik at underområdet Røldal i fylkesdelsplanene beholder

sine verdier i forbindelse med vurderingen av kjerneområder for småkraftverk. Dette spesielt fordi det er så mange andre planlagte prosjekter i området (se figur 2). Ën tillatelse her kan avgjøre områdets skjebne. Man kan spare mye på å vente på resultater av arbeidet med fylkesdelplaner - både samfunnsøkonomisk ved at strømmoppkopling ikke bygges ut der det er få prosjekter, og naturvernmessig.

Ved småkraftprosjekter, som ved andre naturinngrep, må de ulike prosjektene og tilhørende inngrep sees i sammenheng for å kunne se de totale effektene utbyggingen har på miljøet. Det er sant at småkraft kan være en klimavennlig måte å produsere kraft på, men inngrepet er ikke miljøvennlig - uansett hvordan man ser på det.

Konklusjon

Omådet i Røldal har store verdier, spesielt med tanke på landskap og friluftsliv, villrein og områder med inngrepsfri natur. Kraftverket i Eiungstølsåna og tilhørende generator, koplingsanlegg for nett-tilknytning og 22kV forbindelse til eksisterende nett bør ikke tillates, og dersom det vurderes gjennomført bør det settes på vent sammen med de andre prosjektene i samme område inntil arbeidet med de fylkesvise planene er kommet lenger.

Med hilsen

NATURVERNFORBUNDET HORDALAND

v/ Eva Kittelsen, styremedlem